

TILVÆKST Grovfoder nr. 25, 21. september 2023

Indhold

- Mark
- Aktuelt i majs
- Sortsvalg – majs til helsæd 2023 (tidl. bragt i TILVÆKST Grovfoder nr. 30, 2022)
- Sådan går græsmarkerne bedst vinterperioden i møde
- Regler og tilskud
- Målrettet kvælstofregulering 2024

MARK

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Afgrødeudvikling og høst

Høsten af helsædsmajs er så småt begyndt i de sydlige egne af SAGRO's geografiske område. Vi erfarer, at det primært er majs til overgangsfodring og enkelte marker med meget tidlige sorter, som har været planlagt til en tidlig høst til overgangsfodringen, som er blevet høstet på nuværende tidspunkt. I skrivende stund er vejret skiftet til mere gråt og vådt vejr, og vejrudsigten melder om mere af samme slags resten af ugen, men heldigvis er der nu også udsigt til ophold i nedbøren fra begyndelsen af den kommende uge. Dermed vil det store ryk i høsten ske i den kommende uge. Regnvåde majs sænker tørstofprocenten med et par procentpoint og er ikke at foretrække, når tørstofprocenten i forvejen er til den lave side. Afgøderne skal normalt bruge tre dage førend "overskydende vand" er trukket af stænglen, efter at regnen er ophørt.

I løbet af den seneste uges tid er majs i mange marker sået tidligt eller på det normale såtidspunkt begyndt at vise tegn på afmodning med lysere farve, og der har været en forventelig pæn stigning i tørstofindholdet. I tabellen nedenfor ses tørstofudviklingen i de to sortsforsøg i SAGRO's område ved Varde hhv. Holstebro.

Tabel 1 Tørstofindhold i majssorter til helsæd høstet med 30 cm stub (Kilde: SEGES)

Varde, sået 10. maj			Holstebro, sået 3. maj		
Sort	Dato	Tørstofindhold [%]	Sort	Dato	Tørstofindhold [%]
Ability	04.09	23,2	Ambition	11.09	27,0
	11.09	25,8		18.09	31,6
	18.09	28,7		25.09	
Function	04.09	22,7	KWS Exelon	11.09	26,9
	11.09	25,6		18.09	31,3
	18.09	30,0		25.09	
Kompetens	04.09	21,2	Prospect	11.09	27,3
	11.09	23,5		18.09	32,2
	18.09	28,2		25.09	
LG 31.211	04.09	22,8	Sandias	11.09	27,9
	11.09	25,2		18.09	31,5
	18.09	27,7		25.09	

Majssorter 2024

Selvom majshøsten knapt nok er startet, er foderstoffirmaerne allerede godt i gang med at sælge majsfrø til næste år. Det på trods af at de endnu ikke kender prisen på de forskellige sorter. Normalt bringer vi ikke vores sortsoversigt for

majs, før vi kender resultatet af dette års sortsforsøg. Men da vi også ved, at foderstoffirmaerne er særligt aktive lige nu i forbindelse med de talrige lokale majsarrangementer, synes vi alligevel, at det er på sin plads, at vi bringer vores seneste sortsliste. Dermed har du mulighed for at træffe en beslutning om køb eller reservation af majs sorter til næste år på det bedste foreliggende grundlag. Det bedste udgangspunkt er selvfølgelig at afvente resultaterne fra dette års sortsforsøg, som forventeligt er færdiganalyseret i slutningen af november. Du finder sortsoversigten for **helsædsmajs 2023** her.

I nedenstående afsnit kan du læse mere om valget af den rigtige majssort for din lokalitet. Afsnittet blev bragt i TILVÆKST Grovfoder nr. 30, som vi sendte ud ultimo november 2022.

Sortsvalg – majs til helsæd 2023 (tidl. bragt i TILVÆKST Grovfoder nr. 30, 2022)

Af planterådgiverne Peter Siebert og Thomas Harbo

Tidlighed er den vigtigste parameter for et rigtigt sortsvalg. Vælg derefter sort ud fra anvendelse, kvalitet og udbytte.

Sortslist, helsædsmajs 2023

Resultaterne fra årets Landsforsøg med majssorter er nu klar, og vi bringer i dette afsnit vores opdaterede majssortsoversigt og vores anbefalinger til sortsvalget. Mange har allerede efter tradition og pres fra grovvarevirksomhederne allerede købt eller reserveret majssorter til kommende sæson. Derfor kommer majssortsoversigten som vanligt lidt for sent i forhold til beslutningsprocessen omkring sortsvalget. Det er dog muligt at få bekræftet om din beslutning om sortsvalg har været den rigtige. Hvis ikke kan det måske stadig nås at ændre reservationen af den kommende sæsons majssorter.

Der findes utroligt mange majssorter og alene i Landsforsøgene har der været tilmeldt mere end 80 sorter. Derudover sælges der også sorter på det danske marked, som ikke er afprøvet i de danske Landsforsøg. I Danmark har vi en stærk tradition for at afprøve sorter i Landsforsøg og dermed få det bedste udgangspunkt for et sortsvalgt på et oplyst grundlag. Ved at vælge en sort, der ikke er afprøvet i Landsforsøgene, er der altså ikke den samme mulighed for at sammenholde sorterne med hinanden. Anbefalingen vil derfor altid være at hovedparten af din majsavl er baseret på sorter, der er velafprøvet under danske forhold i Landsforsøg og sortsafprøvninger.

Parametre ved valg af sort

Ved sortsvalget er der mange parametre at holde øje med og vælge ud fra. Den vigtigste parameter er altid **tidlighed** for sorten. Det er altafgørende, at majssorten kan nå at blive helsædsmoden inden høst. Konsekvensen ved at vælge en for sildig sort for lokaliteten er en helsædsmajs, som ikke når den ønskede udvikling, ikke når det ønskede stivelses- og tørstofindhold og derfor medfører en større risiko for saftafløb ved ensilering. Nedenfor er nogle af de vigtige parametre for sortsvalget i majs beskrevet. Rækkefølgen kan diskuteres, men det er risikabelt primært at vælge sort efter udbytte, som det ellers ofte er kutyme i andre afgrøder. I majs er udbyttefaktoren nedprioriteret i forhold til andre parametre som tidlighed, anvendelse, kvalitet og forholdene i marken.

Sortsvalget bør tage udgangspunkt i nedenstående parametre.

Tidlighed

Du bør altid vælge en majssort, der kan opnå et tørstofindhold på 32-34 % tørstof inden midten af oktober, hvilket under kølige forhold vil begrænse sortsvalget til de mere tidlige typer.

De lidt sildigere typer har som oftest potentiale for et lidt større udbytte end de tidligere sorter. I gode majsår med en lang og varm vækstsæson, som giver mange majsvarmeenheder (MVE), vil valget af en lidt for sildig sort i forhold til lokaliteten ikke falde dårligt ud, men i lidt mere kølige år vil udfaldet blive en majsafgrøde, der ikke når at blive moden til tiden. Derfor skal sortsvalget tilpasses de klimatiske forhold på din lokalitet, så du får høstet en afgrøde, der når at blive færdig og dermed kan nå at lave en god kvalitet. Hvis majs en eventuelt skal anvendes til kolbemajs, må sorten hellere være til den tidlige side end for sildig, da det dermed sikres, at kolberne har de bedste forhold for at indlejre stivelse og blive færdig, inden middeltemperaturen bliver for lav og indlejringen stopper, hvilket normalt indtræffer i midten af oktober.

Anvendelse

Skal majsen anvendes til helsæd eller kolbe-/kernemajs, er der andre parametre, som du også skal holde øje med. For at kunne høste en kolbe- eller kernemajs er det altafgørende, at majsen stadig står op, når afgrøden skal høstes. Derfor er standfastheden for majssorten meget vigtig, hvis den skal anvendes til kolbe-/kernemajs. Vi har ikke forsøgsteknisk nogle gode bedømmelser af lejesæd og nedknækning i majs, som vi ellers kender det fra mange andre afgrøder. Derfor er anbefalinger om majssorter til kolbe-/kernemajs baseret på firmaanbefalinger omkring anvendelsesformål for majssorten. Udover standfasthed er det også vigtigt, at majssorten ikke har tendens til at sætte sideskud, da kolberne aldrig bliver lige så gode, som når der kun er en god kolbe pr. plante.

Kvalitet

Kvalitet er selvsagt en vigtig parameter for majssorten, når den skal anvendes til højtydende malkekøer. Anvendes der en stor andel majs i foderplanen, betyder andelen af fordøjelige cellevægge mere, end hvis der kun anvendes en mindre andel majs, hvor mange af de fordøjelige cellevægge kommer fra græsset.

Kvalitet kan også påvirkes af hvilken stubhøjde, der sættes i marken. Men her er det vigtigt at huske, at alle majssorter i forsøgene bliver høstet med en stubhøjde på 30 cm. Derfor skal det også tænkes ind, hvis du har for vane at vælge de højst-ydende sorter, som giver en stor afgrødemasse, og der så sættes en høj stub for at opnå en bedre kvalitet, så mangler der noget af det udbytte, som sortsvalget er bestemt ud fra. Derfor kan en majssort med et lidt lavere udbytte men med en meget god kvalitet ofte være et bedre valg. Da alle sorter høstes på samme tidspunkt i forsøgene, er der en lille differencering imellem de tidlige sorter og de sene sorter. De tidlige sorter har et højere tørstofindhold og har dermed også nået at indlejre mere stivelse i kolben. Derfor er stivelsesudbyttet oftest lidt højere i de tidlige sorter, når de holdes op imod de sildige sorter i forsøgene.

Udbytte

De sildige sorter har ofte et lidt højere udbytte end de tidlige sorter. Et lavere udbytte kan accepteres, hvis kvaliteten kan opveje det mindre udbytte. Vær opmærksom på ikke at "jagte" det høje udbytte i en sort, der måske er lidt for sildig i forhold til lokaliteten. Vælg hellere en sort der giver fem procent mindre udbytte, men som har den rigtige tidlighed og kvalitet.

Sortsblandinger

Flere firmaer markedsfører og sælger sortsblandinger i majs. Sortsblandinger kendes mest fra vårbyg, men findes også i vinterhvede, og nu også i majs. Fordelen ved sortsblandinger i majs er, at de giver en større stabilitet og sikkerhed for kvalitet og udbytte, hvis de er sammensat under hensyntagen til de enkelte sorters forskellige dyrkningssegenskaber, herunder tidlighed, sygdomsmodtagelighed og i det hele taget evne til at klare sig under forskellige udfordringer i vækstsæsonen. Sortsblandinger anbefales udelukkende til helsæd.

Sådan går græsmarkerne bedst vinterperioden i møde

Af planterådgiver Thomas Harbo

Græsmarker, der skal blive liggende til produktion i næste sæson, skal trimmes i oktober inden vinterperioden. Tag sidste slæt senest medio oktober og hav fokus på bladmasse samt kvælstof- og kaliumforsyning.

Græssernes vækst fortsætter langt ind i efteråret

Selvom vi er godt tre uger inde i efteråret, har vejret hidtil været ret lunt med temmelig høje temperaturer for årstiden og indtil denne uge også med meget begrænsede nedbørsmængder. Indtil videre er der vist ingen, som endnu er stået op til en morgen med rim i græsset, så den mest påtrængende påmindelse om, at vinteren er på vej, er den svindende dagslængde. Trods det skal du alligevel til at tænke på at få trimmet græsmarkerne til den kommende vinterperiode med risiko for frost og evt. sne, da det lune vejr på trods af klimaforandringer jo ikke kan forventes at vare ved.

Traditionelt har det været god latin, at græsmarkerne var klar til at gå vinterperioden i møde, hvis stubhøjden / græshøjden var 7 cm medio oktober. Sådan er det imidlertid ikke altid længere, for flere faktorer er ændrede. Den

gamle tommelfingerregel er da også fra en tid, hvor der i første halvdel af oktober gerne kom nogle nætter med temperaturer ned til ÷ 3-5 °C under frysepunktet, som effektivt lagde en dæmper på græssets vækstrate. Når frostperioden udebliver, og markerne samtidig er tilført gylle fire eller endog fem gange, er vi oftere i den situation, at græsset har svært ved at "gro af" og i stedet fortsætter væksten langt ind i november eller december, så længe der er en smule lys; dette gælder ikke mindst i år, hvor græssets vækstrate stadig ser ud til at være ualmindelig høj efter tørken i forsommeren. Udfordringen bliver derfor at finde et passende tidspunkt for sidste slæt. For marker, der kun er tilført begrænsede mængder gylle og måske samtidig har en ringe kløverbestand, kan de gamle retningslinjer som beskrevet ovenfor dog stadig være gældende.

Den gamle anbefaling er, at du skal tage sidste slæt på de græsmarker, der skal blive liggende til produktion i næste sæson, her medio oktober. Tager du det forventede sidste slæt inden for de næste otte til 14 dage, skal du derfor holde øje med græsmarkerne og være klar til at slætte eller pudse af senere, hvis bladmassen bliver for stor. Målet er, at græsset gerne skal have en højde på 8 – max. 10 cm, når marken går til vinter. I rajgræsbaseerede græsblandinger kan du frem til 10.-15. oktober sætte en normal stubhøjde på 7 cm. Tager du først sidste slæt hen mod 20. oktober, bør stubhøjden øges lidt til 8-9 cm. I græsblandinger med rajsvingel og strandsvingel bør stubhøjden være 1-2 cm højere end i rajgræsblandinger.

Hvordan kan du sikre god overvintring?

Græsarterne er ikke alle lige vinterfaste. Det er særligt rajgræsserne – især de tidlige sorter, som dog ikke bruges ret meget, samt hybridrajgræs, der risikerer at udvintre, hvis de slættes for sent, mens strandsvingel, timothe, engsvingel og kløver er meget mere robuste.

Der er tre faktorer, vi kan påvirke, for at sikre græssets overvintring. Disse er:

- Bladmasse
- Kvælstofforsyning
- Kaliumforsyning

Vejret i perioden efter sidste slæt er dog en ubekendt, der, som det også er beskrevet ovenfor, kan ødelægge megen god planlægning.

Bladmasse

Ønsket til græssets bladmasse er generelt, at den ikke må blive så stor, at bladene begynder at "bøje nedad" igen efter sidste slæt. Hvis græsset bliver for langt, kan det blive nødvendig med en afpudsning af marken sidst i oktober. Mange har tidligere med fordel ladet markerne græsse af med får, der normalt ikke træder markerne op. Vær dog alligevel MEGET opmærksom og følg græsmarkens tilstand, da fårene KAN græsse for tæt. Det er især de ældre græsmarker, der er modtagelige for sneskimmel, hvorimod risikoen i førsteårsmarker – og især nyudlagte marker – er meget mindre.

I de senere år har vi ofte stået med græsmarker, som er blevet alt for kraftige inden vinterperiode, og hvor det heldigvis alligevel er gået godt. Jeg vil da også langt hellere have for meget græs på marken end for lav stubhøjde. Erfaringerne baseret på efterhånden en del år er, at for meget bladmasse i sig selv næppe resulterer i sneskimmel. Derimod kan det give problemer til foråret ved vækststart med at det gamle græs skygger for de nye skud, eller at gyllen hænger i det gamle græstæppe og derfor vokser med op i afgrøden.

Kommer der er uge med snedække i vinterens løb, kan et kraftigt lag græs derimod give anledning til alvorlige vinterskader pga. sneskimmel.

Kvælstofforsyning

Mange har lige knap nok med opbevaringskapacitet og vælger derfor at udbringe gylle til græsmarkerne helt op til lukkeperioden for udbringning, som begynder 1. oktober. Med udgangspunkt i græsmarkernes behov er det dog langt fra ønskeligt, og gylle tilført så sent på vækstsæsonen skader mere, end det gavner! Når græsset tilføres for meget kvælstof (gylle) sent i vækstsæsonen, når det ikke at "gro af" og blive klar til at gå i dvale, hvilket forringer overvintringen. Det er især et problem på afgræsningsarealer eller slætmarker, som har fået meget gylle i den sidst del af vækstsæsonen.

Kaliumforsyning

Kalium virker som "frostvæske" i planterne. Underskud af kalium øger derfor risikoen for udvintring. Selvom første slæt i år ikke går over i historien som det største, og andet slæt de fleste steder var begrænset af tørke og for høje temperaturer, har græsmarkerne her i den sidste del af sommeren og det tidlige efterår kompenseret med en meget kraftig vækst. Flere giver udtryk for, at de aldrig før har høstet så store sensommerslæt, og at græsmarkerne ikke længere "skylder noget udbytte". På trods af en udfordrende vækstsæson er der igen i år generelt høstet store græsudbytter, hvilket alt andet lige betyder, at der i flere marker er en dårlig balance mellem tilførsel og bortførsel af kalium. På grovsandede jorde, JB 1, ser vi ofte meget lave kaliumtal (Kt) i niveauet Kt 2,5-3,5 efter slætsæsonen, og med så lave Kt er der forøget risiko for udvintring. I praksis kan vi ikke forvente, at kaliumtallet vil ligge meget højere, og da der tilligemed er risiko for tab af kalium med overskudsnedbør i vinterperioden, er det i det større billede ikke fornuftigt at prøve at hæve kaliumtallet til et højere niveau.

Som tommelfingerregel kan du regne med, at der bortføres 25 kg kalium pr. 1.000 FEN, der er fjernet fra marken. Er der således høstet 8.000-10.000 FEN pr. ha, bør marken løbende være tilført 200-250 kg kalium pr. ha. Har du ikke tilført så meget, eller viser de seneste jordbundsanalyser, at Kt generelt ligger lavt, så kan overvintringen forbedres ved at tildele minimum 100 kg K50 pr. ha (50 kg K) umiddelbart efter sidste slæt, hvis det bliver taget rettidigt medio oktober.

Skema til risikovurdering

Nedenstående skema, som du kan benytte til risikovurdering for udvintring i græsmarken, er udarbejdet og tilrettet med udgangspunkt i SEGES' anbefalinger.

Tabel 2 Skema til vurdering af risiko for vinterskader på græsmarken

Forhold af betydning	Risiko for udvintring		
	Ubetydelig	Betydelig	Stor
Græsareals alder	Nyt udlæg og arealer i første brugsår	Andet brugsår	- Tredje brugsår eller ældre - Lavt Kt
Jordtype	Lerjord	Lette jordtyper	- Sand- og humusjord - Stor risiko for lavt Kt på lette sandjorde, JB 1 + 2
Græsarter i blandingen	Strandsvingel, timothe og engsvingel	- Alm. rajgræs mt og s - Rajsvingel	- Hybridrajgræs - Alm. rajgræs tidlig
Græsareals kondition i efteråret	Har været veltrimmet med en græshøjde på 7-9 cm senest midt i oktober	Græsset har været for langt eller for kort	- For højt kvælstofniveau, evt. i kombination med en forkert græshøjde - Utilstrækkelig kaliumforsyning gennem sæsonen
Barfrost	Diploid alm. rajgræs	Tetraploid alm. rajgræs	Utilstrækkelig kaliumforsyning
Snesimmel (Fusarium)	Tetraploid alm. rajgræs	Diploid alm. rajgræs	

REGLER OG TILSKUD

Målrettet kvælstofregulering 2024

Af planterådgiver Thomas Harbo

Indsatsbehovet for den målrettede kvælstofregulering 2024 er opdateret. Mange vil opleve øgede krav, mens andre ikke længere har noget krav. Tilskudssatsen er øget til 673 kr./ha.

Samme indsatsbehov på landsplan – øgede krav til SAGRO's kerneområde

Den målrettede kvælstofregulering, som de fleste kender som målrettede efterafgrøder, skal sikre en kvælstofindsats på 3.500 tons kvælstof via etablering af 365.000 ha efterafgrøder. Det er på landsplan det samme niveau som i de seneste år.

Imidlertid er indsatsbehovet i kystvandoplandene genberegnet i Vandområdeplanerne, som Miljøministeriet offentliggjorde i juni måned. I nogle områder i bl.a. Nordvestjylland og Salling, nordvest for Varde samt i størstedelen af Sønderjylland er der ikke længere noget indsatsbehov, hvorimod hovedparten af SAGRO's kerneområde får et øget indsatsbehov på op til de maksimale 44,2 procent af efterafgrødegrundarealet, mod det hidtidige maksimale loft på 31,2 procent.

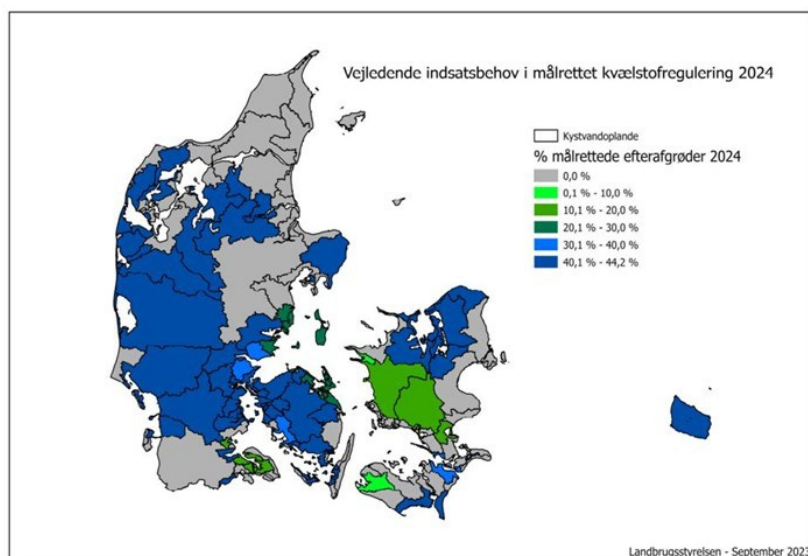
De nye beregnede indsatskrav er fastsat på baggrund af et fagligt baseret vidensgrundlag. Miljøministeriet skriver på deres hjemmeside, (citater) "at den nye fordeling af indsatsen er baseret på et opdateret vidensgrundlag, som i vidt omfang er udviklet i samarbejde med forskningsinstitutioner og rådgivere, samt inddragelse af data fra omfattende målinger i det nationale overvågningsprogram for natur og vandmiljø, NOVANA. Det har været muligt i højere grad end tidligere at basere sig på viden om lokale forhold, herunder beskrive vandudvekslingen mellem de marine vandområder og farvande og tilgrænsende farvandsområder i andre lande. Samlet set tages der i den nye fordeling i højere grad højde for lokalspecifikke forhold end tidligere."

Ansøgningsrunden 2024

Fra ansøgningsåret 2024 bliver tilskudssatsen til frivillige målrettede efterafgrøder og alternativer hævet til 673 kr./ha. Det skal forventes, at kystvandoplande, hvor indsatsbehovet ikke er dækket ind i den frivillige ansøgningsrunde, vil få et ikke-kompenseret krav om obligatoriske efterafgrøder.

Landbrugsstyrelsen har i nyheden [Fra 2024 kan efterafgrøder ikke både få tilskud til målrettet kvælstofregulering og anvendes til GLM7](#) orienteret om, at i 2024 skal det forventes, at det ikke er muligt at få tilskud til målrettede efterafgrøder på arealer, der anmeldes med afgrødekode 218 "Silomajs med græsudlæg" samt afgrødekode 157 "Kartofler, spise - tidligt høstede med efterafgrøder". Det skyldes, at afgrødekode 218 og 157 indgår i opfyldelse af det nye GLM 7-krav om afgrøderotation.

Græsudlæg i majs, hvor arealet anmeldes med afgrødekode 216 "Silomajs", vil fortsat kunne anmeldes og modtage tilskud i målrettet regulering. Det gælder også fortsat at græsudlæg i majs, uanset anmeldelse med afgrødekode 216 eller 218, kan anvendes til pligtige-, husdyr- og obligatoriske målrettede efterafgrøder, samt indgå i 80 pct.-kravet på kvæg-undtagelsesbrug. Det skal dog bemærkes, at Bekendtgørelse og vejledning for de frivillige målrettede efterafgrøder 2024 endnu ikke sendt i høring.

Figur 1 Vejledende indsatsbehov i målrettet regulering 2024. (Kilde: Landbrugsstyrelsen)